

**NAPOMENA GENERALNOG DIREKTORATA ZA ENERGETIKU I PROMET U
VEZI DIREKTIVA 2003/54/EZ I 2003/55/EZ O UNUTARNJEM TRŽIŠTU
ELEKTRIČNE ENERGIJE I PRIRODNOG PLINA**

Ovaj dokument ne obvezuje Komisiju

ULOGA REGULATORNIH TIJELA

14.1.2004.

1. UVOD

Novi paket mjera koje se odnose na tržište električne energije i plina od država članica zahtijeva da donošenje određenog broja odluka stavi u nadležnost određenih "regulatornih" ili "nadležnih" tijela. Od tih je tijela najvažnije ono koje opisuje članak 23. [25] Direktive o električnoj energiji [plinu] koje će biti nadležno za nadzor nad pristupom mreži ("regulatorno tijelo"). Ta tijela trebaju osigurati da ne bude diskriminacije, učinkovito tržišno natjecanje te učinkovito funkcioniranje tržišta. To je, u usporedbi s prijašnjim zakonodavstvom, ključna promjena utoliko što novo zakonodavstvo odlučno usvaja reguliran pristup treće stranke kao osnovni model.

2. STATUS I ZADATAK REGULATORNIH TIJELA

2.1. Određivanje regulatora i njegovih resursa

Direktiva zahtijeva da pri osnivanju regulatornog tijela država članica *odredi jedno ili više nadležnih tijela za poslove regulatornih tijela. Ta su tijela u cijelosti neovisna od interesa industrije električne energije [plina]*. Stoga to ne zahtijeva nužno da regulator bude odvojen od postojećih državnih struktura, iako je zasebni regulator najuobičajeniji i najpoželjniji model. Direktiva dopušta mogućnost da odgovarajuće ministarstvo preispita odluku regulatora.¹

Zahtjev također omogućuje da određene nadležnosti rješavaju lokalni regulatori, budući da navodi da može postojati više regulatora. Postoji i mogućnost da jedna država članica upotrebljava isto regulatorno tijelo koje upotrebljava i druga država članica, na primjer tako što imaju regionalnog regulatora. Također može biti moguće da jedno regulatorno tijelo rješava jedno pitanje, na primjer mrežne pristojbe, a da se za rješavanje drugih pitanja, na primjer zahtjeve za razdvajanjem, osnuje drugo tijelo. Ova napomena, međutim, pretpostavlja da će države članice odrediti jedno tijelo koje će rješavati većinu ili sve relevantne zadatke.

U pojmovima resursa, države članice imaju opću dužnost *"pobrinuti se... na temelju njihove institucionalne organizacije... da...se poduzećima koja se bave električnom energijom [zemnim plinom] upravlja u skladu s načelima ove Direktive s ciljem postizanja*

---

¹Određenije, Ministarstvu bi trebalo omogućiti da prihvati ili odbaci odluku; ono ne smije dopuniti i izmijeniti odluku regulatornog tijela.

konkurentnog i održivog tržišta električnom energijom [zemnim plinom] ... " To za sobom povlači obvezu dodjeljivanja regulatornom tijelu odgovarajućih ljudskih resursa i financijskih sredstava kako bi izvršilo svoje dužnosti te razumijeva da regulatorno tijelo ima pristup svim, bilo tehničkim bilo financijskim, informacijama koje su mu od regulirane tvrtke potrebne.

2.2. Osnovne dužnosti regulatornog tijela

Dužnosti regulatora obuhvaćene su dvama odlomcima članka 23. [25]. One tvore minimalni skup nadležnosti, iako država članica može, uz one predviđene, regulatornom tijelu dati i dodatne ovlasti.

Kako je navedeno u stavku 2., ključni zadatak određenog regulatornog tijela bit će odobravanje pristojbi i uvjeta za pristup mreži, uključujući prijenos, distribuciju i objekte za zemni plin u tekućem stanju. Regulatorno tijelo mora unaprijed odobriti metodologije utvrđivanja pristojbi i za uporabu mreže i za usluge uravnoteživanja. Također ima pravo *ex-post* zahtijevati izmjene pojedinih pristojbi.

Stavci 1. i 4. uzeti zajedno regulatore čine nadležnima za stavke koje slijede, a za koje moraju i nadgledati tekuću praksu i, ukoliko je nužno, intervenirati:

- upravljanje i dodjeljivanje kapaciteta za interkonekciju;
- mehanizmi za rješavanje zagušenosti kapaciteta unutar nacionalnog sustava;
- vrijeme koje su poduzeća za prijenos i distribuciju utrošila na uspostavljanje veza i popravke;
- objavljivanje odgovarajućih informacija;
- učinkovito računovodstveno razdvajanje kako bi se izbjeglo miješanje subvencija te provedbeni plan razdvajanja;
- povezivanje novih proizvođača;
- uvjeti pristupa skladištu, vodovima i drugim pomoćnim uslugama;
- provedba Direktive u cijelosti od strane operatora prijenosnog i distribucijskog sustava;
- razina transparentnosti i tržišnog natjecanja.

Uz to, članak 23.[25] od regulatora zahtijeva i da bude u stanju riješiti pritužbe protiv operatora prijenosnog sustava ili distribucijskog sustava po bilo kojem od gore navedenih pitanja.

Nadalje, temeljem Uredbe o prekograničnoj razmjeni električne energije, regulatorno tijelo mora:

- odobriti operativne standarde i standarde planiranja uključujući sheme izračuna ukupnog kapaciteta prijenosa;
- odlučiti o izuzimanju od uobičajenih pravila pristupa za nova ulaganja;
- osigurati provedbu svih smjernica usvojenih prema Uredbi.

Te osnovne dužnosti već tvore značajan skup nadležnosti za donošenja odluka za regulatorno tijelo. U planiranje i provedbu režima pristupa trebaju biti uključene čak i stavke koje nisu obuhvaćene člankom 2. i kod kojih, u teoriji, regulatorno tijelo posreduje samo *ex-post*. Tomu je ključni primjer pristup treće stranke skladištu plina.

2.3. Ostale moguće dužnosti regulatornog tijela

Uz te osnovne zadatke, postoje i brojna druga pitanja koja država članica može staviti u zadatak regulatornom tijelu ili drugom nadležnom tijelu:

- izdavanje ovlaštenja i dozvola
- nadgledanje sigurnosti opskrbe;
- organizacija, nadgledanje i kontrola postupka javnog natječaja za proizvodnju;
- odlučivanje o odstupanjima u vezi s preuzmi-ili-plati obvezama za plin;
- dogovori oko rješavanja sporova u vezi pristupa uzvodnim plinovodima.

Države članice regulatoru mogu dati i dodatne zadatke koje Direktiva izričito ne zahtijeva, kao što je osiguravanje zaštite potrošača, nadgledanje razine usluge ili usvajanje mjera za zaštitu osjetljivih potrošača.

2.4. Sankcije

Regulatori se moraju pobrinuti da mrežni operatori provode njihove odluke. Ako je tvrtkama moguće nekažnjeno ignorirati regulatorne odluke, to ne udovoljava zahtjevu da "se poduzećima upravlja u skladu s načelima ove Direktive u cilju postizanja konkurentnog i održivog tržišta električnom energijom [zemnim plinom] ." i da "su regulatori u stanju svoje dužnosti navedene u stavcima 1. i 5. izvršavati učinkovito i brzo".

Stoga bi regulatori tvrtkama koje se ne pridržavaju njihovih uputa koje se odnose na niz pitanja; na primjer pitanje razdvajanja ili transparentnosti, trebali moći nametnuti neke sankcije.

Zakonodavstvo koje se odnosi na reguliranje sektora treba jasno utvrditi obvezu za mrežne operatore da surađuju s regulatornim tijelima i obvezu da provode odluke tih tijela. Zakonodavstvo treba jasno iskazati kazne za nepoštivanje tih obveza. Također treba jasno utvrditi i svaki žalbeni postupak.

Iako je pitanje sankcija pitanje za supsidijarnost, neke od kazni koje je moguće predvidjeti su kako slijedi:

- javno pismo glavnom rukovoditelju mrežne tvrtke o kojoj se radi;
- objavljivanje usporednih izvješća čime se pokazuje nedostatnost izvedbe mrežne tvrtke o kojoj se radi;
- financijske kazne u obliku smanjenja pristojbi za pristup mreži koje odobravaju regulatori.

U krajnjem slučaju regulatori mogu, ako je bitno, u obzir uzeti i oduzimanje dozvole za poslovanje, što bi u praksi značilo da bivši vlasnik dozvole mora upravljanje mrežom prepustiti drugoj tvrtki. Ipak, treba unaprijed jasno utvrditi uvjete pod kojima se to može dogoditi kako mrežni operatori ne bi bili izloženi nepotrebnim regulatornim rizicima.

2.5. Suradnja između regulatora

Komisija je pokazala da ima namjeru osnovati Europsku skupinu regulatora za električnu energiju i plin koja će tvoriti prikladan savjetodavni mehanizam za poticanje suradnje i usklađivanja nacionalnih regulatornih tijela kako bi se promicao razvoj unutarnjeg tržišta

električne energije i plina i doprinijelo dosljednoj primjeni, u svim državama članicama, odredbi utvrđenih u ovoj Direktivi i Uredbi. To će biti predmet iduće Odluke Komisije.

3. NEKI OD KLJUČNIH ELEMENATA DUŽNOSTI REGULATORA

3.1. Pristup mreži

Dužnosti regulatora u vezi pristupa mreži utvrđene su člancima 20. [18.] koji rješavaju organizaciju pristupa treće stranke, i kazuju:

Države članice osiguravaju provedbu sustava pristupa treće stranke prijenosnim i distribucijskim sustavima temeljem objavljenih pristojbi primjenjivih na sve podobne korisnike usluga i primijenjenih objektivno i ne diskriminirajući nekog od korisnika sustava. Države članice osiguravaju da se te pristojbe, ili metodologije na kojima se temelji njihov izračun, odobre prije stupanja na snagu u skladu s člankom 23. [25] te da se te pristojbe i metodologije – ako se odobravaju samo metodologije – objave prije stupanja na snagu.

Pravila koja su operatori prijenosnih sustava usvojili za uravnoteživanje elektroenergetskog sustava objektivna su, transparentna i nediskriminirajuća, uključujući i pravila prema kojima se korisnicima sustava njihovih mreža naplaćuje energetska neravnoteža. Uvjeti, uključujući pravila i pristojbe, prema kojima operatori prijenosnih sustava pružaju te usluge, utvrđeni su, prema metodologiji usklađenoj s člankom 23. [25.], na nediskriminirajući način i na način koji odražava troškove te ih se objavljuje.

Isto tako, članak 23. [25.] stavak 2. ponavlja ulogu regulatornog tijela, napominjući da:

su regulatorna tijela nadležna za utvrđivanje ili odobravanje, prije stupanja na snagu, najmanje metodologija prema kojima se izračunavaju ili utvrđuju uvjeti za:

- (a) povezivanje i pristup nacionalnim mrežama, uključujući pristojbe za prienos i distribuciju*
- (b) pružanje usluga uravnotežavanja.*

Regulatorna tijela imaju ovlast od operatora prijenosnih i distribucijskih sustava, zahtijevati, ako je potrebno, da preinače uvjete, pravila, mehanizme i metodologije spomenute u stavicima 1, 2. i 3, kako bi osigurali da su izjednačeni te da se primjenjuju bez diskriminacije.

Potrebno je, stoga, jasno povući crtu razgraničenja između onog što regulator mora učiniti prije negoli pristojbe stupe na snagu i onoga što se može ostaviti za ex-post donošenje odluke.

Ključni se *ex ante* zadatak odnosi na odobravanje metodologija koje se upotrebljavaju za režim naknada za pristup mreži i režim uravnotežavanja. Obzirom da regulatori moraju i nadgledati "učinkovito računovodstveno odjeljivanje ...[i]... i pobrinuti se da ne bude miješanja subvencija između djelatnosti proizvodnje, prijenosa, distribucije i opskrbe, svaka se *ex ante* odluka o metodologiji utvrđivanja pristojbi mora temeljiti na sveobuhvatnom razumijevanju pritiska troškova na regulirana poslovanja.

To za sobom povlači da dio uloge regulatora u odobravanju metodologije treba, u izvjesnom stupnju, biti *ex ante* procjena glavnih stavki troška kako bi se izbjegao pretjeran povrat troškova i moguće miješanje subvencija; to jest,

- vrijednost akcionog kapitala regulirane tvrtke na koji treba steći dobit kao i svako povećanje osnovnog kapitala u obliku neto ulaganja tijekom razdoblja o kojem je riječ,
- odgovarajuća stopa dobiti na taj kapital, uzimajući u obzir nisku rizičnost reguliranih poslovanja,
- odgovarajuća stopa pada za tu aktivu koja se prikuplja od godišnjih prihoda,
- operativni troškovi reguliranih poslovanja

Ipak, regulatorima je na raspolaganju određen broj metoda za obavljanje takvih procjena troškova. Ne mora uvijek biti nužno ili prikladno pristojbe formirati izravno iz troškova poslovanja mreže.

Na primjer, jedna je mogućnost započeti s procjenom, od osnovnih načela, kako bi, obzirom na lokalne svojstva poput gustoće stanovništva i topologije, bila projektirana i kako bi funkcionirala "idealna" mreža. Ili, ondje gdje postoji mnogo regionalnih ili lokalnih mreža, uobičajeni je pristup usporediti strukturu troškova tvrtki u pitanju i od onih za koje se čini da imaju najveće troškove tražiti da postupno poboljšaju izvedbu. Valjana je metodologija i međunarodno niveliranje tog tipa.

Iako mrežne pristojbe moraju u jednom općem smislu odražavati troškove, to ne znači nužno da se troškovi reguliranih poslovanja i prihod prikupljen od mrežnih pristojbi moraju kruto i automatski podudarati. Vjerojatno je da će regulatori željeti, na primjer, ponuditi poticaje poboljšanju učinkovitosti ili ohrabriti trajno ulaganje u mrežu ili širenje mreže. Kada regulatori budu odobravali cjelokupnu metodologiju utvrđivanja cijena, morat će se povesti rasprava o potrebama ulaganja. Treba izbjegavati situaciju u kojoj tvrtke osjećaju pobudu upravljati smanjenjem vrijednosti imovine i regulatori trebaju, kao dio posla koji obavljaju, moći redovno nadgledati stanje imovine. To je spomenuto u članku 3. stavku 2. Direktive koja napominje da "...mjere mogu posebice uključivati pružanje odgovarajućih ekonomskih poticaja..... za održavanje i izgradnju nužne mrežne infrastrukture, uključujući interkonekcijski kapacitet. Regulatorna formula treba također uzeti u obzir predviđeno povećanje količine energije koju treba prevesti. Porastom ukupne potražnje za energijom mrežna poslovanja ne bi trebala jednostavno steći dodatni prihod. Metodologija treba izričito uzeti u obzir dodatne troškove dodatnog prometa.

Regulatori će, kao dio metodologije, morati razmotriti i proizvodi li odabrana struktura korisnicima mreže pojedinačne pristojbe koje nisu diskriminirajuće i koje, koliko je to moguće, odražavaju pretrpljene troškove. Konceptija odražavanja troškova u tom slučaju zahtijeva i prilagodljiv pristup. Na primjer, mnogi sustavi pristojbi uključuju i stupanj poštalizacije pristojbi na temelju čega korisnici usluga u određenoj regiji dobivaju slične račune koji ne ovise o njihovoj zemljopisnoj lokaciji. Takav je pristup raspodijeli troškova prihvatljiv zbog jednostavnosti, čak i ako se može argumentirano tvrditi da različiti korisnici mreže zapravo uzrokuju donekle različite razine troškova. Od država se članica zahtijeva i da "zaštite korisnike usluga u udaljenim područjima" (članak 3. stavak 5.) Važno je da pristojbe u cjelini ne vode ni miješanju subvencija ni diskriminaciji nekih od dobavljača koji se međusobno tržišno natječu.

Naposljetku regulatori zadržavaju svoju funkciju ex-post rješavanja sporova. To može uključiti provjeru odgovaraju li stvarne naplaćene pristojbe metodologiji i rješavanje tehničkih pitanja koja se odnose na uvjete pristupa mreži. To može uključiti i ponešto regulatornog previda mrežnog kodeksa reguliranih poslovanja.

3.2. Uravnoteživanje i skladištenje

Što se tiče režima uravnoteživanja, regulatori će morati odobriti temeljnu metodologiju određivanja naknade te imaju pravo ex-post posredovati po pitanju razine naknade koju proizvodi metodologija u pitanju. Treba razlikovati između toga kada OPS pribavlja uravnotežujuću energiju za rad sustava u stvarnom vremenu (članak 11. stavak 6. Direktive o električnoj energiji i članak 8. stavak 4. Direktive o plinu) i naknada knjiženih korisnicima sustava koji su i sami u izvan ravnoteže.

Regulator nedvosmisleno ima ovlasti po posljednjem pitanju kako je utvrđeno člankom 23. [5] (2b). Pri odobravanju metodologije za uravnoteživanje naknada uobičajeno je očekivati da regulator slijedi pristup koji odražava metodologiju nabave OPS-a. Regulator može odlučiti i izravnije intervenirati u postupak određivanja cijene, osobito ako je tržište uravnotežujuće energije nelikvidno i koncentrirano.

Prema Uredbi o prekograničnoj razmjeni električne energije, u smjernicama može naposljetku biti i zahtjev državama članicama da ujednače svoje pristupe kako bi osigurala učinkovito upravljanje zagušenjem.

Što se tiče skladištenja plina, Direktiva predviđa izbor između reguliranog ili nereguliranog. Međutim, kako je već napomenuto, regulator, čak i u posljednjem slučaju, zadržava zadatak nadgledanja korištenih pristojbi i metoda, te može po tim pitanjima intervenirati, kako je utvrđeno člankom 25. stavkom 4.

3.3 Razdvajanje

Prema direktivi, regulatorno će tijelo imat još jedan skup nadležnosti vezanih za osiguravanje učinkovitog razdvajanja. Kako je napomenuto, regulatornom je tijelu dužnost nadgledati najmanje:

učinkovito računovodstveno razdvajanje, kako navodi članak 19., da bi se osiguralo da ne bude miješanja subvencija između djelatnosti proizvodnje, prijenosa, distribucije i opskrbe; i

i da operatori prijenosnih i distribucijskih sustava u cijelosti poštuju Direktivu.

Regulatoru je zajamčen pristup tim odijeljenim računovodstvima "utoliko koliko je nužno da obave svoje zadatke". Regulator je, kao glavni korisnik usluge, nadležan i za izvještaje o provedbi zahtjeva za izdvajanje uprave u smislu da:

operator prijenosnog sustava utvrđuje provedbeni plan, [i] osoba ili tijelo nadležno za nadgledanje provedbenog plana podnosi godišnji izvještaj regulatornom tijelu navedenom u članku 23.[25] stavku 1. te se taj izvještaj objavljuje.

Kako bi se ispunile te dužnosti za okomito integrirane tvrtke, jedna je mogućnost ta da bi regulator mogao, temeljem svoga prava da od reguliranih poslovanja prikuplja informacije, utvrditi smjernice o tome kako bi regulirana tvrtka trebala voditi zasebna računovodstva, uključujući i pravila za alokaciju troškova, na primjer onih koji se odnose na zajedničke usluge. To bi moglo razumijevati i uključivanje regulatora u sastavljanje referentnih uvjeta bilo kojeg preispitivanja provedbe mjera za osiguravanje djelotvornog razdvajanja

3.4. Upravljanje sustavom i transparentnost

I Direktiva i Uredba regulatornom tijelu nadležnom za pristup mreži daju niz zadataka koji se odnose na upravljanje mrežom za prijenos, osobito zadatke koji se odnose na pravila upravljanja zagušenjem. Posebice, direktiva regulatoru općenito stavlja u dužnost da nadgleda i moguće intervenira u:

pravila o upravljanju s i alociranju interkonekcijskog kapaciteta , zajedno s regulatornim tijelom ili tijelima one države članice s kojom postoji međusobna povezanost;

svih mehanizama za rješavanje zagušenosti kapaciteta unutar nacionalnog elektroenergetskog sustava;

objavljivanja odgovarajućih informacija o interkonekcijama od strane operatora prijenosnog i distribucijskog sustava;

razine transparentnosti i tržišnog natjecanja.

Stoga je jasno da će regulatorove ovlasti premašiti samo nadgledanje pravila o alociranju, jer prema njegovim odlukama u sporovima te prema njegovom ex-post interveniranju u tržište regulatorno tijelo utvrđuje što je u pojmovima alociranja kapaciteta dopustiva a što nedopustiva praksa.

Nadalje, što se tiče električne energije, u vezi zagušenosti interkonekcija ili unutarnjih veza, koje utječu na interkonekcijski kapacitet, Uredba proširuje regulatorove dužnosti, osobito navodeći da:

regulatorna tijela, pri vršenju svojih nadležnosti, osiguravaju provedbu ove Uredbe i smjernica usvojenih u skladu s člankom 8.

plan izračuna ukupnog prijenosnog kapaciteta i granice pouzdanosti prijenosa temeljen na električnim i fizikalnim svojstvima mreže...podložan je odobravanju od strane regulatornih tijela.

Stoga, kad su, prema postupku predviđenom Uredbom, smjernice jednom usvojene, regulatornom je tijelu dužnost ne samo nadgledati pravila koja je usvojio OPS, nego i osigurati da su pravila u skladu s usvojenim smjernicama.

Od regulatora će se zahtijevati i da osiguraju da se prihod koji je rezultat alociranja interkonekcija upotrijebi u svrhe utvrđene Uredbom, naime;

(a) jamčenje stvarne dostupnosti alociranog kapacitea;

(b) da mreža ulaže u održavanje i povećavanje interkonekcijskog kapaciteta;

(c) kao dohodak s kojim regulatorna tijela trebaju računati kada odobravaju metodologiju za izračun mrežnih pristojbi, i/ili kada procjenjuju treba li prilagoditi pristojbe.

To, u stvarnosti, od regulatora zahtijeva da vodi neku vrst računovodstva koji se podvrgava reviziji, o dobiti koju prikuplja bilo koji alokacijski mehanizam koji se temelji na tržištu.

3.5. Sigurnost opskrbe

U vezi sigurnosti opskrbe, Direktiva sadrži izričite dužnosti za države članice, koje mogu ali ne moraju biti dodijeljene regulatornom tijelu. Posebice, *nadgledanje sigurnosti pitanja opskrbe*. Povrh toga, ako se, u posebnim okolnostima, aktivira opcija javnog natječaja, regulatorno tijelo može biti *odgovorno za organizaciju, nadgledanje i kontrolu postupka javnog natječaja*.

Davanje tih zadataka regulatornim tijelima, poglavito provedbe postupka javnog natječaja, može imati određenih prednosti. Regulator bi tako mogao osigurati da proces bude nediskriminirajući i proporcionalan pitanju sigurnosti i opskrbe koje se rješava.

3.6. Koncentracija i dominacija tržištem

Kako je napomenuto, regulatorno tijelo mora odobriti metodologije za uravnotežavanje i zadržava pravo interveniranja u tržište. Dominantni proizvođači ili dobavljači plina korisnici nadarbine mogu otvorena tržišta podvrgnuti manipulaciji. Stoga regulatorova uloga stvara neku vrst preklopa s obvezom država članica da:

stvore odgovarajuće i učinkovite mehanizme regulacije, kontrole i transparentnosti kako bi izbjegli svaku zloupotrebu dominantnog položaja, poglavito na štetu potrošača, kao i svako grabežljivo ponašanje.

Do 2010. odgovarajuća tijela država članica moraju svake godine do 31. srpnja Komisiji dostaviti izvještaj o dominaciji tržištem, grabežljivom ponašanju i ponašanju na način neobjavljene konkurencije.

3.7. Odstupanja u vezi s preuzmi-ili-plati obvezama (za plin)

Direktiva o plinu dopušta privremeno odstupanje od zahtijeva da se osigura pristup trećoj stranci u slučajevima gdje:

se poduzeće za zemni plin suočava, ili smatra da će se suočiti s ozbiljnim ekonomskim i financijskim teškoćama zbog svojih preuzmi-ili-plati obveza prihvaćenih u jednom ili više ugovora o kupnji plina.

Ti se zahtjevi upućuju vladi države članice na koju se to odnosi ili određenom nadležnom tijelu. To bi tijelo razvidno moglo biti regulatorno tijelo. Uzevši u obzir da je to određeno regulatorno tijelo nadležno za uvjete pristupa treće stranke, te za rješavanje sporova, čini se prirodnim da se tom tijelu dodijeli zadatak ispitivanja učinka ugovora preuzmi-ili-plati.

Komisija treba naposljetku preispitati te odluke što neizbježno u svakom slučaju zahtijeva mišljenje regulatornog tijela.

3.8. Pristup uzvodnim plinovodima

Uzvodni plinovi su donekle izuzetak od cjelokupnih pravila koja se odnose na pristup treće strane. Iako države članice

provode ciljeve poštenog i otvorenog pristupa, ostvarujući konkurentno tržište zemnog plina i izbjegavajući svaku zloupotrebu dominantnog položaja,

mogu voditi računa i o:

potrebi da se odbije pristup kada postoji nekompatibilnost tehničkih specifikacija koje se ne mogu prihvatljivo prevladati;

potreba da se izbjegnu teškoće koje se ne mogu prihvatljivo prevladati i koje mogu dovesti u pitanje učinkovitu tekuću i buduću planiranu proizvodnju ugljikovodika, uključujući one s polja rubne ekonomske isplativosti;

potreba poštivati valjano potkrijepljenu potrebu vlasnika ili onoga koji upravlja mrežom uzvodnih plinovoda za prijevoz i preradu plina i interese svih drugih korisnika mreže uzvodnih plinovoda ili odgovarajućih objekata za preradu i rukovanje na koje to može utjecati; i

potrebu primijeniti zakone i administrativne postupke u skladu sa zakonom Zajednice, za davanje ovlasti za proizvodnju ili uzvodni razvoj.

Učinak tih klauzula je da se za uzvodne plinovode zadržao režim nereguliranog pristupa.

Države članice moraju osigurati postupke za rješavanje sporova, uključujući "o strankama neovisno tijelo koje ima pristup relevantnim informacijama, kako bi se strankama koje se spore oko pristupa mreži uzvodnih plinovoda omogućilo brzo rješavanje spora." I to, opet, može biti regulatorno tijelo.

3.9. Dozvole i ovlaštenja

Direktiva raspravlja samo o izdavanju dozvola za proizvodnju električne energije ili za izgradnju ili upravljanje objekata za zemni plin, a te odluke treba donijeti određeno nadležno tijelo. Međutim, u mnogim je državama članicama, izdavanje dozvola i ovlaštenja u rukama regulatornih tijela, a dozvole traže i mrežni operatori i dobavljači na malo. Regulatorima izdavanje dozvola osigurava sredstvo provedbe njihovih odluka o, recimo, metodologijama i sredstvo rješavanja pitanja kao što su izvedbeni standardi.

4. ZAKLJUČCI

Direktiva razumijeva skup novih minimalnih standarda za uplitanje određenog regulatornog tijela u određivanje uvjeta pristupa mreži što za sobom povlači promjenu prakse u nekim

državama članicama. Kako bi se u cijelosti poštovala Direktiva, regulator treba imati nadležnost, sredstva i potpun pristup informacijama što mu sve daje mogućnost da:

- odobri odgovarajuću metodologiju za pristupne pristojbe koja u obzir uzima trošak poslovanja i druge parametre te osigurava odgovarajuće poticaje;
- odobrava ili strukturu otvorenog tržišta, ili metodologiju za određivanje utvrđenih naknada za kupnju i prodaju uravnotežujuće energije;
- u nekim slučajevima, određuje pravila za alokaciju troškova za razdijeljena poslovanja i uzima aktivnu ulogu u utvrđivanju zahtjeva za revizijom provedbe;
- određuje i provodi pravila za transparentnu i ne diskriminirajuću alokaciju zagušene infrastrukture, osobito ona koja imaju utjecaj na kapacitete između država članica;
- vodi računovodstvo koje prolazi reviziju o uporabi svakog prihoda od mehanizama alokacije kapaciteta;
- se uključi u donošenje odluka o ulaganjima mrežnih operatera putem postupka utvrđivanja prihoda i odluči (ako je primjereno) o mogućim izuzećima od omogućavanja pristupa trećoj stranci za nova ulaganja;
- blisko surađuje s tijelima tržišnog natjecanja ili tijelima koja provode zakone o tržišnom natjecanju

Postoji i određeni broj područja za koja je preporučeno da regulator za njih preuzme nadležnost. Poglavitito,

- nadgledanje i izvještavanje Komisiji po pitanjima sigurnosti dobave,
- odlučivanje o izuzećima za pristup treće stranke u vezi starih preuzmi-ili-plati ugovora,
- nastupanje kao tijelo za rješavanje sporova za industriju uzvodnog plina,
- izdavanje, izmjenjivanje i dopunjavanje i upravljanje dozvolama proizvođača, subjekata koji posluju s plinom, mrežnih tvrtki i dobavljača na malo.

